[illegible] থাকে বলি, এই সম্পর্কে আলোচনা
ভাষাতাত্ত্বিকরা আগেই অধ্যায় স্পষ্ট করে গ্রহণ করেছেন
আছে। পৃথিবীর অধিকাংশ জাতি-উপজাতির নিজস্ব নিজস্ব
ভাষা থাকে। আমরা যে ভাষার সাহিত্য সৃষ্টি হতে
দেখি তা থেকেই, সেই ভাষা ভৌগোলিক সীমারেখা
অনুসারে উপভাষায় বিভিন্ন ব্যবহৃত হয়ে থাকে,
উপভাষায় প্রতিষ্ঠিত ব্যবহৃত হয়ে থাকে। ভাষাবিজ্ঞানী (Linguistics)
[illegible] বা সমালোচক [illegible] ভাষার বা ভাষার
[illegible] নামকরণ করা হয়েছে। পৃথিবীর প্রতিটি ভাষায়
[illegible] বর্তমান [illegible] ভাষা থেকে [illegible] নির্দিষ্ট
বা মান ভাষাই (Standard language) [illegible] দেখা যায়
[illegible] আঞ্চলিক [illegible] হতে [illegible] ভাষা (Colloquial
language) এর [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]। [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ভাষায়ে। [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ভাষা [illegible] [illegible] [illegible]

এই খিনিতে এটা কথা উল্লেখ কৰিব লাগিব যে কোনো ভাষাৰ স্থানভেদে কোনো উচ্চাৰণ? একোটা ঠাই বা নিৰ্দিষ্ট ভাষাৰ বিশালতা থাকিব পাৰে কিন্তু অলপ পাৰ্থক্য থাকে। একোটা ভাষা যেতিয়া এক বিশাল জনসমষ্টিৰ মাজত বৃহৎ ভৌগোলিক পৰিসীমাত প্ৰচলিত হয় তেতিয়া সেই ভাষাৰ ধ্বনি প্ৰয়োগ, শব্দাৱলী, উচ্চাৰণ, ব্যাকৰণ আদিৰ ক্ষেত্ৰত সম্পূৰ্ণ সমৰূপতা লাভ কৰা সম্ভৱ নহয়। ফলস্বৰূপে ঠাই ঠাই অঞ্চল ভেদে ভাষাই কিছুমান আঞ্চলিক ৰূপ লাভ কৰিবলৈ বাধ্য হয়, যাতায়ত অসুবিধা, যোগাযোগৰ অভাৱ আদিৰে কাৰণত একোটা মূল ভাষাৰ বিভিন্ন আঞ্চলিক ৰূপবোৰকে উপভাষা (Dialect) আখ্যা দিয়া হৈছে। মূল অখণ্ড ৰূপটোৱে লিখিত বা সাহিত্যিক ভাষাক নিয়ন্ত্ৰণ কৰে আৰু খণ্ড খণ্ড আঞ্চলিক ৰূপবোৰে কথিত ভাষাক নিয়ন্ত্ৰণ কৰে।

উপভাষাৰ সৃষ্টিৰ মূলতে অনেক কাৰণ নিহিত হৈ ~~থাকে~~। আছে। সেই কাৰণ সমূহৰ ভিতৰত ভৌগলিক, ৰাজনৈতিক, সামাজিক, সাংস্কৃতিক আদিয়ে প্ৰধান। এই খিনিতে এটা কথা মনত ৰাখিব লাগিব যে উপভাষা বা কথিত ভাষা বুলিলেই মূল মান ভাষা বা লিখিত ভাষাৰ পৰা একেবাৰেই পৃথক ভাষা নহয়। কেৱল যিকোনো ভাষাগত বৈশিষ্ট্যৰ ক্ষেত্ৰত কিছু কিছু পাৰ্থক্য পৰিলক্ষিত হয়। উপভাষা সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত আটাইতকৈ যোগোসূত্ৰ কাৰণ সমূহৰ ভিতৰত ভৌগোলিক বা প্ৰাকৃতিক কাৰণ অন্যতম। তেনে, যথা বিস্তৃত পৰিসীমাক হ'লে আৰু লোকে মাজত একোটা কথিত

ভাষাকে সম্পূর্ণ প্রভাব থেকে মুক্ত রাখা যায় না। ভৌগোলিক পরিসীমা বিশাল হ'লে যাতায়াত অসুবিধার কারণে উপভাষার সৃষ্টি হয়। অনুরূপ বড় নদ-নদী, পর্বত পাহাড়, মরু প্রান্তর জঙ্গল প্রভৃতি থাকলেও মানুষের মধ্যে যোগাযোগের অভাব ঘটে; ফলত ভাষার প্রাদেশিক-প্রাদেশিক স্বাতন্ত্র্যতার সৃষ্টি হয়। রাজনৈতিক কারণ বুলিলে আলোচনাতে দেখা যায় একটি রাজনীতির শাসন যন্ত্রের ভিতরে থাকার ফলত সেই অঞ্চলের ভাষার অবলম্বন লাভ করে। এখন ধরা যাক কিছু অঞ্চল যদি সেই প্রশাসনের ভিতরে না থাকে, কেন্দ্র হ'লে ঐ অঞ্চলের ভাষার ভিন্নতা পরিলক্ষিত হয়। এভাবেও উপভাষার সৃষ্টি হয় হ'বে থাকে। উদাহরণস্বরূপে অসমের বুরঞ্জী অনুধাবন করিলে দেখা যায় যে আহোম রাজসভায় প্রায় ছয়শ বছর ধরি অসমত রাজত্ব করার কালছোৱাত এই অঞ্চলের (উজনি অসম) ভাষার মাজত সামঞ্জস্য পরিলক্ষিত হয়, তার বিপরীতে নামনি গোৱালপাৰা আদি অঞ্চলত উপভাষা কেন্দ্রিক সম্পর্কে ভিন্নরূপত প্রতিষ্ঠিত হোৱা দেখা যায়। বিভিন্ন সামাজিক স্তরে সাংস্কৃতিক পরিবর্তনের পরিপ্রেক্ষিতে ঠায়ে ঠায়ে উপভাষার সৃষ্টি হোৱা দেখা যায়।

উপভাষাই বহু অসমীয়া ভাষার পরিপুষ্টি সাধন ... ইন্ধন যোগাই আহিছে। প্ৰাচীন বিভিন্ন ... বুৰঞ্জী অথবা ভাষাতত্ত্বৰ ইতিহাসত উপভাষার ভূমিকা উল্লেখনীয়। গ্ৰীক, ইটালী ... প্ৰাচীন ঐতিহ্যপূর্ণ দেশৰ ভাষাৰ অস্তিত্বৰ ক্ষেত্ৰত উপভাষা সমূহৰ অৱদান সৰ্বাধিক। বিশেষ ভাবে, প্ৰাচীন ... ভাষাতত্ত্বৰ ক্ষেত্ৰত ...

Scanned by TapScanner

যোৱাতো মূল্য আদিমতকৈ আন কাৰণ নথকা। একেদৰে
পৃথিৱীত উল্লেখযোগ্য ভাষাৰ অধ্যয়ন কৰিলে
যাইতে কেৱল সাহিত্যিক বা লিখিত ভাষাই অধ্যয়ন
সময়ত সম্পূৰ্ণ সফল হোৱাৰ সম্ভাৱনাও থাকে,
যদিহে তাৰ লগে লগেই উপ-ভাষা সমূহৰো
প্ৰণালীবদ্ধ অধ্যয়ন কৰা নহয়। কাৰণ, ভাষাৰ মূল
বৈশিষ্ট্য সুপ্ৰতিষ্ঠিত হ'লে উপভাষাই জীৱন্ত
হোৱায় ভাষাৰ ধ্বনি, ৰূপ, শব্দ, অৰ্থ আদি
ভাষাগত বিশেষত্ব কিছুমান বহন কৰে। ভাষাৰ
অধ্যয়ন সম্পূৰ্ণ কৰাত উপভাষা পৰিপূৰক, উপভাষা সমূহৰো
ভাষা-অধ্যয়ন এক সহজসাধ্য বিষয় নহয়। ইয়াৰ
বাবে প্ৰয়োজন বহু সময়, অশেষ কষ্ট আৰু অৰ্থ
আদিৰ। গতিকে ভাষাৰ অধ্যয়নত উপস্থিত উপভাষা
অধ্যয়নৰ নো আৱশ্যকতা কি - এনে ধৰণৰ প্ৰশ্নৰ
অৱতাৰণা হোৱাটোৱেই স্বাভাৱিক। উপভাষা অধ্যয়ন
প্ৰয়োজনীয়তাৰ মূলতে তিনিটা কাৰণ নিহিত হৈ
আছে। সেইকেইটা হ'ল কৌতূহল (curiosity)
নৃ-তাত্ত্বিক (anthropological) আৰু ভাষা-তাত্ত্বিক (linguis
ইয়াৰ উপৰিও এটা প্ৰায়োগিক (practical) কাৰণো
নোহোৱা নহয়।

প্ৰথম কাৰণটো হ'ল কৌতূহল। একেখন ঠাইতে
বা দেশতে যেতিয়া বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা অহা লোকসকল
লগ লাগে, তেতিয়া ভাবৰ আদান-প্ৰদানত প্ৰয়োজনীয়
ভাষাৰ মাজতে বহুসময়ত ভাবৰ আদান প্ৰদানত
বাধাৰ সৃষ্টি কৰে। ফলত সেই ঠাইৰ ভাষাৰ
প্ৰতি মানুহৰ স্বাভাৱিকতে কৌতূহল উদ্ভৱ
হয়। অনুগামী পৰিচিত ভাষাৰ মাজতে

Scanned by TapScanner

প্ৰয়োগ হোৱা বিভিন্ন শব্দাৱলীয়ে আমাৰ মানুহৰ কৌতূহল জগায়। উচ্চাৰণৰ পাৰ্থক্যইও একেই কৌতূহলৰ সৃষ্টি কৰে। ফলত পাঠক বা অপাঠক যিয়েই হওক সেই অঞ্চলৰ উপভাষা অধ্যয়নৰ প্ৰতি মানুহ আগ্ৰহী হয়। বিভিন্ন উপভাষা আছে, যিবোৰৰ মৌখিক সাহিত্যত অনুপম সম্পদ লুকাই থাকে। সেই সম্পদবোৰ উদ্ধাৰত ব্ৰতী হওঁতেও স্বাভাৱিকতে উপভাষা অধ্যয়নৰ মূল উন্মোচিত হয়।

দ্বিতীয় কাৰণটো হ'ল নৃ-তাত্ত্বিক। মানুহৰ ভাষা হ'ল সংস্কৃতিৰ এক প্ৰধান অংগ। মানুহৰ সংস্কৃতিৰ ইতিহাস অনুধাৱন কৰোঁতে ভাষাৰ ইতিহাসৰ দিশটোও দৃষ্টিগোচৰ হয়। ভাষাৰ ইতিহাসৰ দিশটো পৃথক কৰি চালে মানৱ সংস্কৃতিৰ ইতিহাসৰ গতি স্তব্ধ পৰিব। প্ৰাক্ ঐতিহাসিক যুগৰে পৰা বৰ্তমানলৈকে মানৱ জীৱনৰ প্ৰবাহমান গতিত ভাষাই প্ৰধান ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। উপভাষা গঠনৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ সংমিশ্ৰণৰ দিশটো প্ৰভাৱ থাকেই থাকে। দেশৰ ৰাজনৈতিক, সামাজিক আদি দিশত উপভাষাই গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰা দেখা যায়। মানুহৰ সমাজৰ ৰীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, গঠন প্ৰক্ৰিয়া আদিৰ ক্ষেত্ৰত পৰিলক্ষিত হয় বহু সময়ত ভাষাগত অধ্যয়নৰ মাজেৰে। উপভাষা অধ্যয়ন কৰিবলৈ হ'লে চহৰ বা উন্নতিশীল অঞ্চলতকৈ অনুন্নত গ্ৰাম্যাঞ্চলহে অধিক আমলৰ লগী। নিৰক্ষৰ লোকৰ মাজত উপভাষা বেছি বিশুদ্ধ ৰূপত পোৱা যায়। উপভাষা অধ্যয়ন কৰিবলৈ হ'লে সেই উপভাষী লোকৰ আঁতি গুৰি, উপভাষাটোৰ ব্যুৎপত্তি আদি দিশবোৰৰেই ঘাঁইকৈ আলোচিত হ'ব লাগে। গতিকে, উপভাষা অধ্যয়নৰ নৃতাত্ত্বিক কাৰণৰ গুৰুত্ব

উপভাষা অধ্যয়নৰ মূলতে থকা গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰণ হ'ল ভাষাগত, যিটো দিশ উপভাষাৰ ক্ষেত্ৰত আটাইতকৈ মূল্যবান। ভাষাৰ উচ্চাৰণ, ব্যাকৰণ, বৈশিষ্ট্য, শব্দ, অৰ্থ আদিৰ পৃথক পৃথক ৰূপৰ বৰ্ণনা কৰা হয়। ভাষাৰ তাত্ত্বিক অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত ভাষাবিজ্ঞানীৰ সহায় উপভাষাৰ তথ্যৰ দ্বাৰা তালিকাৰ প্ৰস্তুতি হয়। আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানী সকলৰ চিন্তা বহুতেই ভাষাৰ অধ্যয়ন বাবে উপভাষাৰ পাৰ্থক্য আদিত অধিক মনোনিবেশ কৰে। ঐতিহাসিক ভাষাবিদৰ দিশত উপভাষা বৰ মূল্যবান সম্পদ। প্ৰাচীন গ্ৰন্থ ভাষাৰো ভাষাগত বিশ্লেষণ হ'বলৈ হ'লে উপভাষা সমূহৰ অধ্যয়ন আৰু বিশ্লেষণ অপৰিহাৰ্য। আনকি উপভাষা অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত সামগ্ৰী-সংগ্ৰহৰ (data collection) পদ্ধতি পৃথক হ'ব লাগিব পাৰে।

উপভাষা অধ্যয়নৰ এই প্ৰধান কাৰণসমূহৰ উপৰিও আৰু এটা গৌণ কাৰণ আছে। সেয়া হ'ল প্ৰায়োগিক দিশ। বহুতৰ মতে উপভাষা কোনো লোকসকলৰ চৰ্চা, বিতৰ্কৰ হয়। কিন্তু উপভাষাৰ ক্ষেত্ৰত সংকীৰ্ণশীলতা থাকিব পাৰে। কিন্তু সিহঁত ভাষাৰ যথাযথ গৱেষণাৰ ফলত উপভাষা সম্পৰ্কে থকা ভ্ৰান্তিমূলক ধাৰণা আঁতৰে,

মানভাষাৰ লিখিত নিদৰ্শন থাকে, উপভাষাৰ লিখিত নিদৰ্শন নথকাৰ ফলত কথাসমূহত জটিলতাৰ সৃষ্টি হয়। গতিকে উপভাষাৰ গৱেষণা আৰু অধ্যয়নে ~~এই ন~~ এনে জটিলতা দূৰ কৰিব পাৰে, শিক্ষানুষ্ঠানত বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা অহা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক শিক্ষা প্ৰদান কৰোঁতে শিক্ষকসকলৰ উপভাষাৰ

Scanned by TapScanner

...ওলাত প্ৰয়োজন। উপভাষা অধ্যয়ন কৰোঁতে কিন্তু ...ৰ অসমীয়া ক্ষেত্ৰ ভাষাতত্ত্বৰ (Field linguistics) সহায় ল'ব লগা হয়। ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ মাজেৰে তথ্য সংগ্ৰহ সহজ হৈ পৰে। উপভাষা অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ দিশটো আলোচনা কৰিলে মুখ্য বা গৌণ বিভিন্ন কাৰণ ওলাই পৰে। কিন্তু এটা কথা স্বীকাৰ কৰিব লাগিব যে উপভাষা অধ্যয়নৰ অবিহনে ভাষাৰ অধ্যয়ন সম্পূৰ্ণ হ'ব নোৱাৰে। লিখিত ভাষাৰ অধ্যয়ন আৰু কথিত ভাষাৰ অধ্যয়নৰ মাজৰ পাৰ্থক্যৰ সীমাৰেখা ভাষাতত্ত্ব আৰু উপভাষা তত্ত্বই নিৰ্ণয় কৰিব। উপযুক্ত অধ্যয়নৰ অভাৱত বহু উপভাষা লুপ্ত হোৱাৰ উদাহৰণো পোৱা যায়।

উপভাষা কেতিয়াবা অৱনতিৰ কালে আগবাঢ়ে। বহুসময়ত ভাষাৰ মান ৰূপৰ লগত কিছু পৰিমাণে মিশ্ৰিত হৈ যায়। উপভাষাৰ সংৰক্ষণ আৰু সংমিশ্ৰণ — এই দুয়োটা দিশেই ভাষাতত্ত্বৰ ক্ষেত্ৰ লক্ষ্য) কৰিবলগীয়া। অৱশ্যে উপভাষাৰ ক্ষেত্ৰত সংৰক্ষণ আৰু সংমিশ্ৰণ দুয়োটা বিপৰীতমুখী প্ৰক্ৰিয়া। সংৰক্ষণৰ কাৰণতকৈ সংমিশ্ৰণৰ কাৰণহে অধিক যেন অনুভূত হয়। আঞ্চলিক ... খণ্ড অংশৰ সংৰক্ষণত উপভাষা বাৰ্ত... আছে অঞ্চলসমূহৰ সম্মিলিত সংমিশ্ৰণে ...ৰিণা যোগায়।

উপভাষা সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত উদ্ভৱ হোৱা কাৰণসমূহ আলোচনা কৰিলে দেখা যায় যে প্ৰধানভাৱে সেই সেই অঞ্চলৰ লোকৰ সংৰক্ষণশীলতাই উপভাষাৰ সংৰক্ষণত সম্পূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। মানভাষাৰ লিখিত ৰূপটো গ্ৰহণ কৰিলেও উপভাষা...

Scanned by TapScanner

কথিত ৰূপটো পৰিহাৰ কৰিবলৈ বহুলোক উদ্বুদ্ধ হ'বও পাৰে। উপভাষাৰ প্ৰণালীবদ্ধ অধ্যয়ন আৰম্ভ হোৱাৰ লগে লগে উপভাষাৰ এক্ৰটা স্থায়ী ৰূপ সংৰক্ষণ কৰিবলৈ যথেষ্ট জোৰাল প্ৰয়াস কৰা দেখা গৈছে। এই দিশত এটা কথা মনত ৰাখিব যে ভাষাৰ পৰিবৰ্তনশীলতাক কোনেও বাধা দিব নোৱাৰে, ফলত ভাষাটো পৰিবৰ্তন নোহোৱা নহয়। কথিত ভাষাটো সময়ে সময়ে পৰিবৰ্তন নোহোৱা নহয়। কথিত ভাষাটো সময়ে সময়ে পৰিবৰ্তন ঘটি থকাৰ বাবে এক লিখিত ৰূপত ৰাখিব নোৱাৰিলে ঐতিহাসিক অমূল্য জীয়াই নাথাকে। কেতিয়াবা কেতিয়াবা সাংস্কৃতিক বা ৰাজনৈতিক কাৰণতো উপভাষা সংৰক্ষিত হৈ থাকিব পাৰে। উপভাষা সৃষ্টি কাৰণ দৰ্শাওঁতে এই কথা ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰা হৈছে। সাংস্কৃতিক ভাবে একে ধৰণৰ (অৰ্থাৎ একে ধৰণৰ জীৱন ধাৰণৰ প্ৰণালী) হ'লেও উপভাষা সংৰক্ষিত হৈ থাকিব পাৰে। অৰ্থনৈতিক, বাণিজ্যিক, ভৌগোলিক আদি বিভিন্ন গৌণ কাৰণো থাকিলে উপভাষা সংৰক্ষণত সহায়ক হ'ব পাৰে। উপভাষাই প্ৰকৃততে মূল মাতৃভাষাৰ বহু ক্ষতি সাধন কৰে। সেই দিশৰ পৰা উপভাষাৰ সংৰক্ষণত গুৰুত্ব আছে। যাতায়াতৰ অসুবিধা, যোগাযোগৰ অভাৱৰ ফলতো অঞ্চল ভেদে উপভাষা সংৰক্ষিত হৈ থাকে। কিন্তু বৰ্তমান জ্ঞানৰ প্ৰভাৱত দ্ৰুত অগ্ৰগতিৰ ফলত সেই অসুবিধাবোৰ ক্ৰমাৎ আঁতৰি যোৱাত সংৰক্ষণৰ পৰিবৰ্তে সংমিশ্ৰণহে প্ৰবল হৈছে। পৰিলক্ষিত হোৱা দেখা

পাৰে।

যাতায়াতৰ সুবিধা, শিক্ষা দীক্ষাৰ প্ৰসাৰ আদিয়ে উপভাষা সংমিশ্ৰণত প্ৰতিষ্ঠা যোগাইছে। উপভাষা ...ই বা সংস্কাৰৰ ক্ষেত্ৰত নিহিত থকা কাৰণবোৰৰ ঐতিহাসিক কাৰণবোৰেই সংমিশ্ৰণৰ সহায়ক হিচাপে ধৰা যায়। সংমিশ্ৰণৰ প্ৰধান কাৰণবোৰ হ'ল — ভৌগোলিক প্ৰতিবন্ধকতাৰ দূৰীকৰণ, শিক্ষাৰ অগ্ৰগতি, যাতায়াত, লিখিত ৰূপ, ব্যৱসায় বাণিজ্য, উৎসৱ-পাৰ্বণ-মেলা আদি, বিভিন্ন প্ৰচাৰ মাধ্যম, একেটা ভাষা-ব্যৱস্থা আদি।

বিশাল নদ-নদীৰ দলং নিৰ্মাণ, ৰেলপথ আদিৰ ফলত, পূৰ্বৰ প্ৰাকৃতিক বাধাসমূহ দূৰ কৰে। অনুৰূপ ভাৱে, পাহাৰৰ [illegible] অৰণ্য আদি নিৰ্মূল কৰি ~~...~~ পথ সুগম কৰা হ'ল। ফলত মানুহৰ [illegible] আদান-প্ৰদান কেৱল একেটা অঞ্চলতে আবদ্ধ নাথাকিল, উপভাষাই মানভাষাৰ বা আন উপভাষা ~~...~~ [illegible] লোকৰ লগত সংমিশ্ৰণৰ সুযোগ লাভ কৰিলে।

শিক্ষানুষ্ঠান সমূহত শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ হেতু প্ৰশাসনিয়ে উপভাষা সংমিশ্ৰণত সহায় কৰে। ...ধৰ্মীয় [illegible] পৰা [illegible] পৰ্যটকসকলে জাতি-জনগোষ্ঠীৰ ... গ্ৰহণ কৰোঁতে বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা আহি ভাৱৰ বিনিময় কৰে। তেনে কৰোঁতে প্ৰত্যেকেই নিজৰ নিজৰ অঞ্চলৰ পৰা উপভাষাতে কিছু উপাদান কঢ়িয়াই লৈ যায়। ফলত একেটা কোনো ভাষাৰ লগত আন ...ভাষাৰ প্ৰভাৱ পৰে।

বিয়া বাজাৰে উপভাষাৰ সংমিশ্ৰণত বিশেষভাৱে সহায় কৰে। কাৰণ, বেলেগ বেলেগ অঞ্চলৰ দূৰ-দূৰণিৰ মানুহ আহে। সেয়া ভাৱৰ আদান প্ৰদানে উপভাষাৰ সংমিশ্ৰণৰ স্থায়ী ৰূপ প্ৰতিষ্ঠা কৰে বুলিব পাৰি।

Scanned by TapScanner

দুই বাই ধৰি অঞ্চলৰ লোকৰ মুখত ভাষাৰ প্ৰভাৱ সময়ত সংমিশ্ৰিত হয়। আৰু দেউতাক দুয়োগৰে ব্যৱহৃত ভাষা শিশুৱে ধৰিলে শিকিব। সেইদৰে পৰৱৰ্তী পৰ্যায়ত শিক্ষানুষ্ঠানত অথবা আন পৰিৱেশত লোৱা আচাৰেও শিশুৰ ভাষা গঠনত সহায়ক হয়।

লেখকসকলে উপভাষা সংমিশ্ৰণত বিশেষভাৱে সহায় কৰে। মানভাষাৰে সাহিত্য ৰচনা কৰা হয়। বিভিন্ন ঠাইত থকা অথবা সাহিত্যিকৰ লেখনিত আঞ্চলিক প্ৰভাৱ একেবাৰেই নপৰাকৈ থাকিব নোৱাৰে। কিন্তু আঞ্চলিক ভেদ কমি যাবলৈ আৰম্ভ কৰে।

ৰাজ-সমিতি, নাম-দেৱালয়, মেলা, উৎসৱ-পাৰ্বণ আদি সমূহীয়া অনুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠান আদিয়েও উপভাষা সংমিশ্ৰণত অৰিহণা যোগায়। ৰেডিঅ', দূৰদৰ্শন, আলোচনী, বাতৰি-কাকত আদিয়েও সেইদৰে উপভাষাৰ মিশ্ৰণত বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে।

ব্যৱসায়-বাণিজ্যই উপভাষা সংমিশ্ৰিত কৰে। অনুপাতি বৃহৎ চহৰ, মহানগৰ আদিত বিভিন্ন ঠাইৰ লোকে বসবাস কৰাত বহুঠাইত কথিত ৰূপ সংমিশ্ৰণৰ ফালে আগবাঢ়ে। ৰাজনৈতিক শাসন যন্ত্ৰ, ধৰ্মীয় সংস্কাৰ মূলক কাৰ্যকলাপ আদিও উপভাষা সংমিশ্ৰণৰ অন্যতম কাৰণ।

উপভাষা সংমিশ্ৰণে ক্ষেত্ৰবিশেষে কেতিয়াবা ইয়াৰ সংৰক্ষণত বাধাৰ সৃষ্টি কৰিলেও মূল মানভাষাৰ গৌৰৱক বৃদ্ধি কৰে। ভাষাৰ পৰিৱৰ্তনত ভেটিবোৰত সংমিশ্ৰণে মুখ্য ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। উপভাষাক সকলো সময়তে ভৌগোলিক ক্ষেত্ৰতেও আবদ্ধ কৰিব নোৱাৰি। আৰু সংকীৰ্ণ বা নিম্ন পৰ্যায়ৰ বুলি কোৱাও অনুচিত।

Scanned by TapScanner